

Euroopan unionin
neuvosto

Bryssel, 22. helmikuuta 2021
(OR. en)

6324/21

COHOM 31
COPS 61
CONUN 14
COASI 23
MAMA 27
COEST 43
COAFR 50
DEVGEN 29
CFSP/PESC 151
COVID-19 46

YHTEENVETO ASIAN KÄSITTELYSTÄ

Lähetäjä: Neuvoston pääsihteeristö

Päivämäärä: 22. helmikuuta 2021

Vastaanottaja: Valtuuskunnat

Asia: Neuvoston päätelmät ihmisoikeusperustaisesta elpymisestä
covid-19-kriisin jälkeen

Valtuuskunnille toimitetaan oheisena neuvoston 3785. istunnossaan 22. helmikuuta 2021
hyväksymät päätelmät ihmisoikeusperustaisesta elpymisestä covid-19-kriisin jälkeen.

Neuvoston päätelmät ihmisoikeusperustaisesta elpymisestä covid-19-kriisin jälkeen**Tausta**

1. Neuvosto muistuttaa, että kaikki ihmisoikeudet ovat yleismaailmallisia, jakamattomia, toisistaan riippuvia ja toisiinsa liittyviä. Tämä on entistäkin tärkeämpää kriisiaikoina, kun meidän on erityisesti suojeltava haavoittuvassa tai heikossa asemassa olevia ja syrjäytyneitä henkilöitä.
2. Neuvosto toteaa, että kriisitilanteet ovat erityinen testi kaikkien ihmisoikeuksien toteutumiselle ja demokraattisten arvojen kunnioittamiselle. Tämänhetkisellä covid-19-pandemialla ja sen sosioekonomisilla seurauksilla on kasvava kielteinen vaikutus ihmisoikeuksiin, demokratiaan ja oikeusvaltioon, myös kansalaistoimintaan. Se syventää entisestään olemassa olevaa eriarvoisuutta ja lisää haavoittuvassa asemassa oleviin henkilöihin kohdistuvaa painetta. Tässä yhteydessä on olennaisen tärkeää investoida ihmisoikeuksiin, demokratiaan, oikeusvaltioon ja kansalaisyhteiskunnan toimintamahdollisuuksiin oikeudenmukaisempien, ympäristöystävällisempien, kestävämpien ja osallistavampien yhteiskuntien aikaansaamiseksi. Aikana, jona ihmisoikeuksia loukataan edelleen, demokratialla on vakavia haasteita ja kansalaisyhteiskunnan toimintamahdollisuudet kapenevat ja niitä rajoitetaan merkittävästi monissa osissa maailmaa, muun muassa valtioissa, joissa käytetään covid-19-pandemiaa oikeusvaltioperiaatteen ja kansainvälisten sitoumusten noudattamatta jättämisen sekä ihmisoikeuksien ja kansalaisyhteiskunnan toimintamahdollisuuksien rajoittamisen tekosyynä, EU tukee YK:n pääsihteerin ihmisoikeuksia koskevan toimintakehotuksen tehokasta täytäntöönpanoa samoin kuin hänen johtajuuttaan ihmisoikeuksien asettamisessa covid-19-kriisin torjunnan keskiöön. Neuvosto muistuttaa, että kaikissa ihmisoikeusrajoituksissa on noudatettava tiukasti kansainvälistä oikeutta, eli niistä on säädettävä lailla ja niiden on oltava välttämättömiä, oikeasuhteisia, väliaikaisia ja syrjimättömiä.

3. Neuvosto korostaa, että ihmisoikeudet, demokratia ja oikeusvaltioperiaate ovat edelleen keskeisellä sijalla EU:n covid-19-pandemian johdosta toteuttamissa toimissa ja kriisistä elpymisessä, kuten neuvoston päätelmissä ihmisoikeuksia ja demokratiaa koskevasta EU:n toimintasuunnitelmasta 2020–2024 todetaan. Erityistä huomiota on kiinnitettävä pandemian mahdollisiin pitkäaikaisvaikutuksiin, jotka kohdistuvat kaikkien ihmisoikeuksien toteutumiseen, perusvapaudet, tasa-arvo ja syrjimättömyyden periaate mukaan luettuina. Tältä osin on noudatettava sovellettavia kansainvälisiä normeja. Tähän sisältyy sukupuolen, iän ja vammaisuuden huomioon ottavan lähestymistavan varmistaminen sekä kohdennetut toimenpiteet haavoittuvassa asemassa oleville henkilöille sekä pandemian aikana ja että elpymissuunnitelmissa.
4. EU sitoutuu varmistamaan, että vastatoimissamme kunnioitetaan kaikkien ihmisarvoa ja ihmisoikeuksia ilman minkäänlaista syrjintää. Ketään ei saa jättää jälkeen eikä mitään ihmisoikeutta ottamatta huomioon.

Parempaa jälleenrakentamista

5. Neuvosto vahvistaa, että sosioekonomiset toimet, joiden ytimessä ovat ihmisoikeudet, mahdollistavat paremman ja kestävämmän elpymisen. Covid-19-pandemia on myös herättänyt ihmiset huomaamaan sitäkin suuremman ilmastonmuutoksen ja ympäristön pilaantumisen muodostaman uhan. EU:n toimissa olisi noudatettava Pariisin ilmastopöytäkirjasta ja kestävän kehityksen Agenda 2030 -toimintaohjelmaa, ja niiden olisi perustuttava ihmisoikeuksiin. Niiden olisi myös autettava varmistamaan kestävä ja ilmastonäkökohdat huomioon ottava taloudellinen elvyttämiskäytäntö covid-19-kriisistä selviämiseksi. Se on tärkeä osa kestävän kasvun strategiaa, jolla varmistetaan kaikille ilmastonmuutokseen sopeutuva, osallistava ja oikeudenmukainen siirtymä kohti ympäristön kannalta kestävää taloutta.

6. Covid-19-pandemian seuraukset ovat pahentaneet maailmanlaajuisia sosioekonomista eriarvoisuutta, lisänneet työttömyyttä, vaarantaneet sosiaalisen yhteenkuuluvuuden ja vaikuttaneet suhteettomasti haavoittuvassa tai heikommassa asemassa oleviin ja syrjäytyneisiin henkilöihin, myös niihin, jotka kärsivät eniten köyhyydestä, epävirallisessa taloudessa työskenteleviin, työttömiin, naisiin ja tyttöihin, vammaisiin henkilöihin, ikääntyneisiin, vähemmistöihin kuuluviin henkilöihin, mukaan lukien kansalliset, etniset ja uskonnolliset vähemmistöt, hlbt-henkilöihin, muuttajiin ja pakolaisiin sekä lapsiin ja nuoriin. EU on toiminut nopeasti toteuttamalla välittömiä taloudellisia tukitoimia, joilla puututaan talouden laskusuhdanteen työllisyysvaikutuksiin ja sosiaalisiin seurauksiin. EU aikoo myös keskittyä osallistamaan politiikkaan, jolla lievennetään pitkän aikavälin seurauksia, muun muassa tukemalla nuoria. Sosiaalisen suojelun, työelämän ihmisoikeuksien ja taloudellisten tukitoimien on oltava kaikkien ulottuvilla, ja saavutettavuuteen on kiinnitettävä erityistä huomiota vammaisten henkilöiden ja haavoittuvassa asemassa olevien osalta. EU kehottaa kunnioittamaan täysimääräisesti kaikkien muuttajien, pakolaisten ja maan sisäisesti siirtymään joutuneiden henkilöiden ihmisoikeuksia ja perusvapauksia kiinnittäen erityistä huomiota kaikkein heikoimmassa asemassa oleviin, kuten lapsiin.
7. Neuvosto on syvästi huolissaan covid-19-pandemian suhteettomasta ja kielteisestä vaikutuksesta naisten ja tyttöjen ihmisoikeuksien toteutumiseen ja sukupuolten tasa-arvoon maailmanlaajuisesti. Naiset muodostavat noin 70 prosenttia maailman terveydenhuolto- ja sosiaalialan työvoimasta, joten he ovat olleet pandemian torjunnan eturintamassa, ja he ovat kärsineet suhteettomasti työpaikkojen ja tulojen menetyksistä, työvoiman hyväksikäytöstä, koulujen sulkemisesta sekä palkattoman hoivatyön lisääntymisestä. He ovat myös kokeneet lisääntyvää perheväkivaltaa, ja heidän pääsynsä seksuaali- ja lisääntymisterveydenhuollon palvelujen piiriin on keskeytynyt. EU tehostaa toimiaan ihmisoikeusperustaisen ja sukupuolinäkökulman huomioon ottavan elpymisen varmistamiseksi ottaen erityisesti huomioon tarpeen taata se, että naiset ja tytöt voivat täysimääräisesti nauttia ihmisoikeuksista. EU aikoo edelleen edistää kaikenlaisen seksuaalisen ja sukupuoliperustaisen väkivallan poistamista sekä verkossa että sen ulkopuolella ja johtaa Generation Equality -foorumin sukupuoleen perustuvaa väkivaltaa käsittelevää toimintakoalitiota.

8. Neuvosto on lisäksi huolissaan covid-19-pandemian kielteisistä vaikutuksista lapsen oikeuksiin kaikkialla maailmassa, etenkin niiden lasten osalta, jotka jo ennestään ovat heikossa tai haavoittuvassa asemassa, sekä aseellisista konflikteista kärsivien lasten osalta. Euroopan unioni lisää pyrkimyksiään tehdä yhteistyötä kumppaneidensa kanssa ja asettaa lapset elpymistoimien keskiöön varmistaen, että heidän oikeuksiaan kunnioitetaan täysimääräisesti ja että heitä suojellaan köyhyyden, väkivallan, riiston, laiminlyönnin ja hyväksikäytön kaikilta muodoilta.
9. Neuvosto palauttaa mieleen neuvoston päätelmät ihmisoikeuksista ja ihmisarvoisesta työstä maailmanlaajuisissa toimitusketjuissa sekä sitoumuksensa panna täytäntöön yritystoimintaa ja ihmisoikeuksia koskevat YK:n ohjaavat periaatteet ihmisoikeuksien kunnioittamiseksi ja suojelemiseksi ja työlaissäädännön ja -normien suojelemiseksi yritysten aiheuttamilta haittavaikutuksilta, myös varmistamalla, että heillä, joihin yritystoiminta on vaikuttanut kielteisesti, on käytettävissään tehokkaat oikeussuojakeinot.
10. Neuvosto on huolissaan covid-19-pandemian kielteisistä vaikutuksista vammaisten henkilöiden oikeuksiin. He muodostavat 15 prosenttia maailman väestöstä. EU aikoo tehostaa kumppaneidensa kanssa tekemäänsä työtä varmistaakseen, että vammaiset henkilöt voivat nauttia täysimääräisesti ihmisoikeuksista vammaisyleissopimuksen mukaisesti ja että heidän tarpeensa täytetään täysimääräisesti elpymisprosessin aikana.
11. Neuvosto vahvistaa, että kaikilla on oikeus mahdollisimman hyvään fyysiseen ja henkiseen terveyteen. On olennaisen tärkeää, että covid-19-rokotusta käsitellään koko maailman yhteisenä etuna ja varmistetaan turvallisten, kohtuuhintaisten ja tehokkaiden rokotteiden, hoitojen ja diagnostiikan oikea-aikainen, oikeudenmukainen ja tasapuolinen maailmanlaajuinen saatavuus.

12. EU on edelleen sitoutunut kaikkien ihmisoikeuksien edistämiseen, suojeluun ja toteuttamiseen sekä Pekingin toimintaohjelman ja kansainvälisen väestö- ja kehityskonferenssin (ICPD) toimintaohjelman ja niihin liittyvien tarkistuskokousten tulosten täydelliseen ja tehokkaaseen täytäntöönpanoon ja tässä yhteydessä seksuaali- ja lisääntymisterveyteen ja -oikeuksiin. Edellä esitetty huomioon ottaen EU vahvistaa olevansa sitoutunut edistämään ja suojelemaan jokaisen yksilön oikeutta hallita täysin omaan seksuaalisuuteensa ja seksuaali- ja lisääntymisterveyteensä liittyviä kysymyksiä ja päättää niistä vapaasti ja vastuullisesti ilman syrjintää, pakottamista tai väkivaltaa, sekä kyseisen oikeuden toteutumiseen. EU korostaa edelleen, että kaikilla pitäisi olla mahdollisuus saada kohtuulliseen hintaan laadukasta ja monipuolista seksuaali- ja lisääntymisterveyteen liittyvää tietoa ja koulutusta, kattava seksuaalikasvatus mukaan lukien, sekä terveydenhuoltopalveluja.
13. Keskeisiä prioriteetteja ovat Maailman terveysjärjestön johtavan ja koordinoivan roolin vahvistaminen maailmanlaajuisessa terveydenhuollossa, terveydenhuoltojärjestelmien vahvistaminen ja yleisesti kattavan terveydenhuollon toteutuminen, parempi valmius ja reagointikyky pandemioihin maailmanlaajuisella, alueellisella ja kansallisella tasolla soveltaen kansainvälistä terveyssäännöstöä, vesi- ja jätevesihuollon sekä hygieniapalvelujen saatavuuden varmistaminen ja kattavien, osallistavien ja syrjimättömien kansanterveysmallien edistäminen.
14. Kansalaisyhteiskunnan ja ihmisoikeuspuolustajien, myös naispuolisten, rooli sekä verkossa että sen ulkopuolella on tärkeämpi kuin koskaan, sillä ne auttavat meitä elpymään paremmin ja nopeammin covid-19-pandemian jälkeen. EU tunnustaa, että niiden rooli on jatkossakin tärkeä solidaarisuuden edistämässä, eniten apua tarvitsevien tukemisessa, ihmisoikeuksien, perusvapauksien ja demokraattisen toimintaympäristön puolustamisessa sekä ihmisoikeusloukkauksia ja -rikkomuksia koskevan vastuuvollisuuden edistämässä. Ihmisoikeuspuolustajiin kohdistetut hyökkäykset ovat joissakin maissa lisääntyneet jyrkästi covid-19-pandemian aikana. EU on edelleen sitoutunut varmistamaan suotuisan ympäristön, joka mahdollistaa sen, että kaikki ihmisoikeuspuolustajat voivat vapaasti ja turvallisesti suorittaa ratkaisevan tärkeän työnsä.

15. Covid-19-pandemia on osoittanut vapaiden, moniarvoisten ja riippumattomien tiedotusvälineiden keskeisen roolin demokraattisen yhteiskunnan olennaisena osana, sillä ne tarjoavat kansalaisille luotettavaa ja tosiasioihin perustuvaa tietoa ja auttavat pelastamaan ihmishenkiä. Tässä yhteydessä on erittäin tärkeää huolehtia toimittajien turvallisuudesta. Disinformaatio voi sekä verkossa että sen ulkopuolella vaarantaa ihmishenkiä. On ratkaisevan tärkeää torjua päättäväisesti disinformaatiota avoimella, oikea-aikaisella ja tosiasioihin perustuvalla viestinnällä myös elpymisvaiheessa ja vahvistaa siten yhteiskuntien selviytymiskykyä. Sananvapauden turvaaminen sekä media- ja informaatiolukutaidon edistäminen ovat keskeisiä pitkän aikavälin toimenpiteitä disinformaation ja sen seurausten torjumiseksi.
16. Covid-19-pandemia on nopeuttanut yhteiskuntiemme digitalisaatiota ja edellyttänyt monelta etätyöskentelyä ja -opiskelua sekä sosiaalisten suhteiden ylläpitoa etäältä. Helposti saatavilla olevat digitaaliset ratkaisut ovat olennainen osa EU:n koronatorjuntatoimia. Terveystieteiden järjestelmien digitaalisten valmiuksien vahvistaminen sekä verkko-opiskelun ja digitaalisten etäopiskeluratkaisujen käyttöönotto on ratkaisevan tärkeää kriisin koettelemien yhteiskuntien selviytymiskyvyn vahvistamisessa, samoin kuin tarve poistaa digitaaliset kuilut. Digitaalitekniikoiden, jotka voivat auttaa hillitsemään pandemiaa, on oltava osallistavia ja niiden suunnittelussa, kehittämisessä ja käytössä on kunnioitettava täysimääräisesti ihmisoikeuksia, myös oikeutta yksityisyyteen. Neuvosto muistuttaa, että ihmisoikeuksia on käytetystä teknologiasta riippumatta sovellettava sekä verkossa että sen ulkopuolella.

Tehdään yhteistyötä

17. Neuvosto palauttaa mieleen 8. kesäkuuta 2020 annetut neuvoston päätelmät "Team European maailmanlaajuiset toimet covid-19-pandemiassa", joissa muun muassa viitataan 8. huhtikuuta 2020 annettuun EU:n maailmanlaajuisia koronavirustoimia koskevaan yhteiseen tiedonantoon, ja korostaa, että EU aikoo edelleen edistää ja ylläpitää hyvää hallintoa, ihmisoikeuksia, oikeusvaltiota, sukupuolten tasa-arvoa ja syrjimättömyyttä, ihmisarvoisia työoloja sekä perusarvoja ja humanitaarisia periaatteita.

18. Neuvosto korostaa, että Team Europe -lähestymistapa edistää EU:n globaalin johtajuuden, vastuullisuuden ja solidaarisuuden osoittamista. Neuvosto panee merkille kaikkien Team Europan jäsenten merkittävän panoksen osana EU:n maailmanlaajuisia koronavirustoimia.
19. Tämänhetkinen pandemia on osoittanut maailmanlaajuisen solidaarisuuden ja monenvälisten instituutioiden keskeisen merkityksen yleisen terveyden, vaurauden ja turvallisuuden kannalta. Myös kansallisella tasolla toteutetut toimenpiteet ovat erityisen tärkeitä. Euroopan unioni tukee YK-järjestelmän tärkeää roolia pandemiaa koskevien maailmanlaajuisen toimien käynnistämisessä ja koordinoimisessa siten, että ihmisoikeudet asetetaan etusijalle. Meidän on yhdessä otettava oppia näistä kokemuksista, jotta voimme jatkossa tehdä maailmasta selviytymiskykyisemmän. Tukeaksemme YK:n pääsihteerin parempaa jälleenrakentamista koskevaa kehotusta pyrimme yhdessä luomaan pohjan elpymiselle, jolla rakennetaan kestäviä, tasa-arvoisia ja osallistavia yhteiskuntia ja jälleenrakennetaan paremmin ja vihreämmin.
20. Neuvosto jatkaa asian käsittelyä ja antaa edelleen strategista ohjausta.
